

**ТРАДИЦІЇ ТА ЗВИЧАЇ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ
ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ**

У статті зосереджено увагу на двох основних періодах виникнення й закріплення стародавніх традицій і звичаїв слов'ян (дохристиянському та християнському). Констатовано, що попри розвиток суспільних відносин та появу нових складів злочинних діянь, зумовлених необхідністю захисту державних інтересів, ставлення до приватно-правових інтересів залишається незмінним на різних етапах розвитку держави і права.

Ключові слова: традиції, звичаї, профілактика злочинності, загальносоціальні заходи запобігання злочинності.

I. Вступ

Запобігання злочинності в Україні на сьогодні залишається актуальною проблемою, якій присвячують свої праці як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Серед них О. М. Бандурка, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, С. Ф. Денисов, О. М. Джужа, А. І. Долгова, В. М. Дрьомін, О. М. Литвинов, В. І. Шакур та ін. Наразі науковці звертають увагу на нові засоби вирішення цієї нагальної проблеми, зокрема й на соціально прийнятні традиції та звичаї суспільства, що здатні вчинювати позитивний вплив на формування якостей особи. Зокрема, це питання не оминули увагою у своїх дослідженнях А. М. Бабенко, Н. В. Кабакова, Д. А. Курбанова, А. Л. Сулейманов та ін.

З огляду на це вбачається доцільним висвітлити генезу соціально прийнятних традицій та звичаїв українців, зокрема морально-етичних, які через закріпленість у релігійних канонах зумовлюють належне ставлення до них більшості громадян, тим самим виконуючи профілактичну функцію щодо запобігання злочинності.

II. Постановка завдання

Традиції та звичаї сягають далеких коренів історії людства й асоціюються із чимось стародавнім, поважним і вічним. На різних етапах становлення української державності боротьба зі злочинами відбувалася шляхом застосування до особи покарання. Безпосередньою метою покарання в різні періоди була здебільшого відплата злочинцю та відшкодування шкоди потерпілому, пізніше з'являється й функція профілактики злочинів, тому в межах статті зроблено спробу проаналізувати витоки традицій та звичаїв у системі загальносоціальних заходів запобігання злочинності в Україні через традиційність уявлень і поглядів народу на окремі кримінально-правові заборони.

III. Результати

Враховуючи різні критерії класифікації періодів розвитку кримінального права, пропонуємо становлення традицій та звичаїв у системі заходів запобігання злочинності в Україні розглядати в межах двох основних періодів: дохристиянського та християнського. За допомогою узагальнення відомостей про дохристиянський період можна простежити появу певних звичаїв, традицій, що на сьогодні є або базовими принципами кримінального права, або втілюються в характері українців, відображені в їх поведінці.

Ще до прийняття християнства на Русі (988 р.) наші пращури мали власне уявлення про добро, зло, справедливість, помсту тощо. Поняття про характер (як окремої людини, так і народу) існувало ще в давній Русі й передавалося словами "нрав, норів", що означало не тільки характер, "образ думок і почуттів", а й моральність та звичаєвість, притаманні народу, і поняття симпатії та любові [10, с. 88]. Уявлення про зазначені риси та якості насаджувалися дитині з раннього віку за допомогою системи виховання. Як зазначає С. М. Іншаков, розвиток культури поступово підвів людство до проблеми виховання. Витоки його лежать у необхідності передачі професійного досвіду й у системі поширення в суспільстві певних релігійних поглядів. Подальша практика показала, що дітям і молодим людям можна передати не тільки навички, уміння або релігійні догмати, а й певний світогляд, погляди та переконання, які можуть значно вплинути на їх окремі вчинки й поведінку загалом [3, с. 6]. Питання виховання було актуальним уже в стародавніх слов'ян, їх традиції закладені саме в дохристиянський період.

Г. С. Лозко зазначає, що в народі застосовували делікатні методи заохочення й покарання. Для того, щоб дитина зрозуміла, що вчинила недобре, застосовували жарті-вплив примовки, наприклад: "Чим ви, хлопці,

дома витираєтесь? – Батько рукавом, мати подолом, а я на печі так сохну!” тощо. Як міру покарання застосовували й биття дітей, проте погляди на це явище були різними: “Добрі діти доброго слова послухають, а лихі й дрючка не побоятся”, “Рідна мати високо замахає, а помалу б’є” [10, с. 442].

Особливістю тогочасної системи виховання було залучення дітлахів до рідної віри. Маленькі хлопчики, які при обряді пострижин складали перший іспит, мали продемонструвати не лише вміння сидіти на коні та вправно тримати зброю, а й “відповідати на такі запитання Волхва-вчителя: що значить Права, Ява і Нава, хто є Сварог, Велес, Перун. Також дитина мала назвати імена своїх Дідів-Прадідів до сьомого коліна” [10, с. 196]. Це підтверджує закладення в дитині з ранніх років пошани до духовно-сімейних традицій, любові до рідної релігії та родини.

Витоки релігійних традицій і звичаїв також мають власну давню історію, адже увібрали як рідновірські погляди, так і християнські цінності. Для дохристиянських вірувань українців характерний пантеїзм, тобто ототожнення бога з природою, що втілювалося в міфології та фольклорі народу. Стародавні уявлення про добро та зло, праведне й неправедне, імовірно, заклали основи сучасного розуміння правомірної поведінки та злочинної. Любов українців до природи втілюється в міфології. Так, природні явища, зокрема зміна пір року, уособлюються як перемога почергово світлих і темних сил.

Традиційне обожнювання сил природи рівнозначне безмежній любові до Бога. Г. С. Лозко наводить приклад, коли римляни перед битвою намагалися дізнатися ім’я бога супротивників з метою нашкодити власникові, адже, за стародавнім віруванням, бог допомагав своєму війську бити ворога. Колись подобу бога несли перед військом, як пізніше прапор. Сьогодні втрату прапора вважають поганим знаком [10, с. 196]. Втілення такого звичаю знаходимо й у сучасних нормах права. Так, у п. 6 Закону України “Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України” від 24.03.1999 р. № 548-XIV зазначено, що в разі втрати Бойового Прапора командир військової частини і військовослужбовці, що є безпосередніми винуватцями цього, несуть відповідальність згідно із законом [14].

Таким чином, вірування наших пращурів, що пройшли шлях затвердження на рівні народної свідомості та втілювалися в нормах від Руської Правди й до сучасного Кримінального кодексу України, відображають уявлення наших пращурів про добро, зло, справедливість, честь тощо.

Сьогодні вчені (О. І. Бойко [2], В. П. Коваленко [5], М. І. Хавронюк [18], І. Г. Швидченко [19] та ін.) визначають, що християн-

ські традиції є основою вітчизняного права, а Біблія – джерелом Кримінального кодексу України. Так, М. Колос зазначає, що ідеї кримінально-правового характеру з’явилися на основі іудейських релігійних традицій, а саме за часів діянь пророка Мойсея у XIII ст. до РХ та заклали основи кримінального права християнської цивілізації [6, с. 232].

Зауважимо, що християнські традиції, формально виражені в Біблії, як у писаному джерелі, містять морально-етичні настанови, якими багато людей керується в повсякденному житті. Проте традиції як досвід поколінь не виникли з появою релігійних канонів, вони лише закріпилися в них тією мірою, якою це було необхідно для того, щоб примирити нову релігію зі споконвічними слов’янськими цінностями та звичаями. Фахівці з етнографії, культурології, релігієзнавства практично одностайні в думці, що довгий час в Україні існували два світогляди – церковний і народний двовірний, який упродовж століть набував дедалі більше християнських ознак, натомість язичницькі поступово відмирили, однак деякі їх елементи збереглися до наших днів.

Вище продемонстровано, що на теренах України панувала язичницька система вірування, звичаєві норми якої уособлювали власні моральні приписи, більшість яких як звичаєве право язичницької Русі були відтворені в нормах Руської Правди. Більше того, О. П. Чебишев-Дмитрієв наполягає, що духовенству зобов’язане коло злочинних діянь тільки кількісним, а не якісним розширенням, тобто з прийняттям християнства збільшилася лише кількість злочинів, але не додалося жодного нового виду злочинних дій [13, с. 104–105].

Як уже наголошувалося, християнська традиція базується на моральних, етичних, релігійних і сімейних цінностях. Про злочини, що традиційно суспільство співвідносить з гріхом, ідеться в Біблії. Простежується паралель між окремими нормами кримінального закону та біблійними приписами, які визнають гріхом вчинення ряду діянь. Так, Книга Вихід, Глава 20:13 наголошує: “Не вбивай”; Книга Повторення Закону, Глава 27:24: “Проклятий, хто вбиває свого ближнього потаємно!” [1]. Статтею 115 КК України передбачено відповідальність за вбивство [7].

Те саме можна сказати й про будь-які посягання на власність. Так, Книга Вихід, Глава 20:15: “Не кради”; Від Івана, Глава 10:1: “Поправді, поправді кажу вам: Хто не входить дверима в кошару, але перелазить деінде, той злодій і розбійник” [1]. Тож у подальшому традиційними для правових пам’яток різного періоду розвитку держави і права були норми, які передбачали відповідальність за посягання на власність і крадіжку зокрема.

Р. А. Папаян зазначає, що гріхопадіння людини полягало у двох злочинах: у неслухняності (куштуванні забороненого) та у брехні самовиправдання [12, с. 58]. На нашу думку, нехтування не тільки кримінально-правовими заборонами, а й нормами моралі та пошук самовиправдання в будь-якому разі після вчинення своїх діянь стали характерною традицією для багатьох сучасних злочинців.

Оскільки традиція є сукупністю різних цінностей, то, враховуючи тексти Святого Письма, можна говорити про прояв у християнській традиції моральних і сімейних цінностей. Так, у Біблії наголошено на повазі до батьків. Книга Вихід, Глава 20:12: “Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!”; Приповіді, Глава 23:22: “Слухай батька свого, він тебе породив, і не гордуй, як постаріла мати твоя” [1], що можна констатувати як формування взірця духовно-сімейних традицій. І сьогодні окремі норми Кримінального кодексу України встановлюють відповідальність за нехтування або навіть ігнорування певних моральних норм у сфері сімейних стосунків. Так, утримання непрацездатних батьків традиційно покладається в обов’язок їх дітям. У такому ж разі, коли вони не виконують цього обов’язку, суд може прийняти рішення, яким зобов’язати дітей сплачувати кошти на утримання непрацездатних батьків. У КК України є норма, яка передбачає відповідальність за ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК України). Так, у коментарі до цієї статті зазначено, що утримання непрацездатних батьків, які потребують допомоги, є моральним обов’язком їх повнолітніх дітей [11, с. 454].

Для вдосконалення заходів профілактики злочинності необхідно звернути увагу на чинники, що сприяють вчиненню злочинів. Характерно, що вже в той період освічені люди вбачали корінь зла, тобто умови, що сприяють вчиненню злочинів, у таких відомих нам явищах, як пияцтво, наркоманія та проституція, що хоча прямо й не породжують злочинність, але створюють умови для її поширення (фонові явища в сучасному розумінні). Так, Свт. Дмитро Ростовський, розглядаючи суть пияцтва і його прояв, зазначає, що в ньому – лють, сварки, ворожеча, бійки, а також неспадкування порятунку, бо пияцтво губить духовне багатство. Воно штовхає людину на всі гріхи, бо той гріх, якого тверезий соромиться і ненавидить, той гріх він у п’яному вигляді скоїть, не соромлячись і не гребуючи [4, с. 285–286]. Навіть стародавня повість наголошує, що з трьох гріхів, запропонованих дияволом, обравши пияцтво, людина, врешті-решт, скоїла два інших – перелюб та вбивство. У При-

повіді, Глава 23:31 зазначено: “Не дивись на вино, як воно рум’яніє, як виблискує в келіху й рівненько плетється, кінець його буде кусати, як гад, і вжалить, немов та гадюка, пантруватимуть очі твої на чужі жінки, і серце твоє говоритиме дурощі” [1].

Апостол Павло попереджає: “Учинки тіла явні, то є: перелюб, нечистість, розпуста, ідолопослуження, чари, ворожечі, сварка, заздрість, гнів, суперечки, незгоди, ересі, завидки, п’янство, гулянки й подібне до цього. Я про це попереджую вас, як і попереджав був, що хто чинить таке, не впадуть вони Царства Божого! А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість” (До Галатів 5:19–21). Ап. Павло першим з учинків тіла наводить перелюб. Цікавим в аспекті зародження профілактики статевої розбещеності є твердження доктора медичних наук, професора В. Барабаша про те, що наші пращури апріорним шляхом знали елементарне правило генетики: перший у житті жінки сексуальний контакт залишає в системі її генетичної спадковості невиправний слід до кінця її життя. Будь-яка дитина, народжена в результаті випадкового зв’язку, є неповноцінною і генетично, і психічно, і біологічно. Звичай наших предків зберігати цнотливість нареченої до заміжжя аж ніяк не був середньовічним забобоном, з наукового погляду – це закон генетики. У повсякденному житті він перевірений і закріплений жорсткою, непорушною вимогою Православної церкви: “Не чини перелюбу” [4, с. 289].

Наведене свідчить, що окремі норми чинного КК України містять приписи, соціальне обґрунтування яких базується на споконвічних уявленнях людей про аморальне, протиправне, гріховне. П. П. Сердюк навіть звертає увагу, що сутнісно норми кримінального права за величезний період існування писаного права не змінилися. Так, вони ускладнилися, але їх охоронний зміст мало зазнав коректив [15, с. 36]. Із цього приводу можемо уточнити, що це й стосується, зокрема, тих норм, які охороняють найбільш вагомні цінності: життя, свободу, власність, статеvu недоторканність.

У Київській Русі злочин мав назву “обида”, за церковним законодавством він мав назву “гріх”. Руська Правда передбачала покарання за злочини проти держави, проти релігії та церкви, проти особи, а також майнові злочини. Тож тут простежується втілення національних, релігійних, духовно-сімейних і морально-етичних традицій та звичаїв.

Принциповим в аспекті дослідження є становлення розрізаних поглядів на запобігання злочинності в самостійну науку, якою на сьогодні є кримінологія. До появи сучасного розуміння кримінології як науки про

злочинність, запобігання здійснювалося переважно шляхом застосування до злочинця покарання поряд із розглянутими вище профілактичними заходами у вигляді виховання особи.

Щодо системи виховання в християнську добу, то йому, як і в попередній період, надавали належного неабиякого значення. Так, Г. С. Лозко зазначає, що вже за Ярослава Мудрого існували початкові школи, школи та училища при монастирях (усього налічувалося близько чотирьохсот). До перших педагогічних праць християнського часу можна віднести "Поученіє" Володимира Мономаха, яке він склав для своїх синів. Твір переписаний цитатами з Біблії, яку Ярослав коментує й пояснює крізь призму власного розуміння. Хоча праця вже позначена християнським впливом, у ній є безліч посилань на мудрість народу, народну мораль: "Якщо ви при силі, хоч раз поклоніться до землі, а коли вам стане немічно – то трічі", "Убогих не забувайте, але, наскільки є змога, по силі годуйте і подавайте сироті, і за вдовицю вступіться самі, а не давайте сильним погубити людину. Ні правового, ні винного не вбивайте", "Додержуйте клятви, щоб переступивши її, не погубити душі своєї", "Старих шануй, як отця, а молодих, як братів", "У домі своїм не лінуйся, а за всім дивіться", "Лжі бережися, і п'янства, і блуду, бо в сьому душа погибає і тіло", "Недужого одвідайте, за мерцем ідіте, тому що всі ми смертні єсмо. І чоловіка не миніть, не привітавши" [10, с. 439–440]. До речі, на думку дослідниці, ці прислів'я належать до часів, коли не було поширено християнство на Русі, тобто більшість моральних і духовних традицій, що доходять до нас з далеких часів, мають язичницьку (дохристиянську) природу. Про живучість традицій і звичаїв у наші часи свідчить народна мудрість, втілена в прислів'ях та приказках народу.

Побутові звичаї народу втілювалися не лише в нормах права, а й у характері людей, що разом з географічним, історичними чинниками сприяло становленню українського менталітету. Вчені Інституту філософії та соціології НАН України в свої численних наукових дослідженнях довели, що весь уклад життєдіяльності українців (праця, традиції, культура, мова й ментальність) ідеально адаптовані до степового та лісостепового ландшафтів, детерміновані природними кліматичними циклами й сільськогосподарським календарем. Закодовані на рівні архетипу "Україна", закріплені в традиціях та мові, ці чинники крізь століття генерують свої імпульси, зумовлюючи такі риси українського національного характеру, як тонке відчуття гармонії, виражений підхід до вирішення складних справ, працьовитість, відсутність агресії, ліричне сприйняття життя, м'який гумор, відчуття господаря та певний індивідуалізм (дещо завищена самооці-

нка, хвалькуватість, пасивність у громадських справах) [17].

На думку Ю. І. Липи, кожна нація має власні етнічні компоненти (первені та домішки). Письменник виокремлює трипільський, понтійський, готський та київсько-руський первені. Так, від трипільців ми успадкували хліборобську психологію, пошану до жінки та родинних звичаїв тощо. Від понтійської – підприємливість та відвагу. Домішки Ю. І. Липа вважає меншовартісними в національному характері. Вони можуть бути двох типів: фізіологічні та імїрегнаційні, тобто такі, що накладають духовний відбиток на національний характер. Наприклад, українці дуже неохоче вступали в шлюб із представниками інших етносів. З метою поєднання власної долі українкою з чужинцем мала бути наявність спільності норм моралі його нації з українськими звичаями [9, с. 121–161].

Виховання відіграло важливу роль і у запорожців. Козацькі школи розвивали традиції етнопедагогіки. Так, старші школярі заробляли гроші на утримання школи читанням молитов за померлих чи вбитих козаків, продажем ладану чи свічок, новорічними привітаннями тощо. В учнівському колективі було самоврядування за зразком козацького: самі учні обирали собі отамана. Після шкільних занять відбувалися ігри та забави, спрямовані на фізичне загартування молодих козаків, а для старших – військові справи та змагання. Велику увагу приділяли національним звичаям та обрядам. Козацька педагогіка ґрунтувалася на ідеях національної свободи, людської гідності, відчутті господаря своєї землі [10, с. 441].

У літературі наголошено, що існування в незалежній Українській державі вільної й розкутої людини, яка є рівною в правах з владою, природна доброта характеру українців, їхній гуманізм і високі морально-етичні цінності сприяли тому, що злочинця досить часто звільняли від покарання: громада брала його на поруки, монастирі, окремі церковні й поважні світські особи. Злочинця намагалися пожалити й ніколи не мали на меті тільки кару: "на страх іншим" [16, с. 52]. У ст. 180 КПК України передбачений такий запобіжний захід, як особиста порука, що полягає в наданні особами, яких слідчий суддя, суд вважає такими, що заслуговують на довіру, письмового зобов'язання про те, що вони поручаються за виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків і зобов'язуються за необхідності доставити його до органу досудового розслідування чи в суд на першу про те вимогу [8].

Таким чином, позитивні традиції та звичаї беруть свій початок з глибоких віків і крізь історичне минуле дійшли до наших часів як духовно-моральні приписи, настанови й мудрість наших предків.

IV. Висновки

Враховуючи зазначене, слід наголосити, більшість заходів, які держава застосовує для запобігання злочинності, будуються на основі певних правил, принципів, стереотипів, традицій і звичаїв, серед таких заходів виділяють і загальносоціальні заходи запобігання злочинам. Хоча вони безпосередньо не спрямовані на протидію злочинам, все ж мають не менш важливе значення в запобіжній діяльності, адже сприяють вихованню молодого, здорового, морального покоління, а також допомагають мінімізувати вплив чинників, що детермінують злочинність. Загальносоціальні заходи стосуються різних сфер життя суспільства, зокрема економічної, політичної, правової, культурно-виховної. Традиції та звичаї посідають базове, фундаментальне місце в системі загальносоціальних запобіжних заходів, адже на їх основі формуються ціннісні орієнтації громадян, ставлення до норм моралі та права. Вони виступають змістом передання міжпоколісного досвіду й міжособистісних відносин, на основі яких відбувається виховання громадян, становлення культури, національного характеру народу та втілюються в життя профілактичні заходи.

Список використаної літератури

1. Біблія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bibleonline.ru/bible/ukr/>.
2. Бойко А. И. Нравственно-религиозные основы уголовного права : монография / Александр Иванович Бойко. – 2-е изд. – Москва : Юрлитинформ, 2010. – 248 с.
3. Иншаков С. М. Зарубежная криминология / Сергей Михайлович Иншаков. – Москва : ИНФРА М-НОРМА, 1997. – 383 с.
4. Казновецкий П. Свет во тьме светит. Настольная книга православного христианина / П. Казновецкий. – Чернигов, 1999. – 475 с.
5. Коваленко В. П. Релігійні витоки кримінального права / В. П. Коваленко // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2013 р. / ред. кол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Харків : Право, 2013. – С. 187–190.
6. Колос М. Старозавітні передумови формування кримінального права християнської цивілізації / М. Колос // Вісник Академії правових наук України. – 2013. – № 1. – С. 224–234.
7. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 04 вересня 2014 року. – Київ : Алерта, 2014. – 208 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.
9. Липа Ю. Призначення України / Ю. Липа. – Нью-Йорк, 1953. – 307 с.
10. Лозко Г. С. Українське народознавство / Г. С. Лозко. – Мандрівнець, 2011. – 512 с.
11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – Київ : Юридична думка, 2012. – 1316 с.
12. Папаян Р. А. Христианские корни современного права / Р. А. Папаян. – Москва : НОРМА, 2002. – 416 с.
13. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 30. – Ст. 1097.
14. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 548-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22. – Ст. 194.
15. Сердюк П. П. Теоретичні й методологічні проблеми сучасного кримінального права : монографія / П. П. Сердюк. – Запоріжжя : Акцент Інвест-Трейд, 2012. – 800 с.
16. Слабченко М. Е. Опыты по истории права Малороссии XVII ст. / М. Е. Слабченко. – Одесса, 1911. – С. 52.
17. Смітюх Г. Є. Український менталітет [Електронний ресурс] / Г. Є. Смітюх, В. В. Стрілецький. – Режим доступу: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/SacralUkraine/Mentality.html>.
18. Хавронюк М. І. Біблійні джерела сучасного кримінального законодавства / М. І. Хавронюк // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 2. – С. 142–146.
19. Швидченко І. Г. Принципи інституту кримінального права, що мають релігійне походження / І. Г. Швидченко // Південноукраїнський правничий часопис. – 2007. – № 3. – С. 88–89.

Стаття надійшла до редакції 08.12.2015.

Босак Е. С. Традиции и обычаи в системе общесоциальных мер предупреждения преступности: ретроспективный анализ

В статье акцентировано внимание на двух основных периодах возникновения и закрепления древних традиций и обычаев славян (дохристианском и христианском). Констатируется, что несмотря на развитие общественных отношений и появление новых составов преступных деяний, обусловленных необходимостью защиты государственных интересов, отношение к частноправовым интересам остается неизменным на различных этапах развития государства и права.

Ключевые слова: традиции, обычаи, профилактика преступности, общесоциальные меры предупреждения преступности.

Bosak K. Traditions and Customs of General-Social Measures in Crime Prevention: Retrospective Analysis

Preventing crime in Ukraine today is the actual problem, to which are dedicated the works of domestic and foreign scholars. Currently, they pay attention to new ways of solving this problem, including the socially acceptable traditions and customs of society, able to commit a positive influence in shaping personality traits.

According to this, the article attempts to trace the genesis of socially acceptable traditions and customs of the Ukrainians, particularly ethical that through connection with the religious canons determine the proper attitudes of the majority of citizens, thus fulfilling a preventive function to prevent crime.

The formation of traditions and customs in the system of measures to prevent crime in Ukraine is considered within two major periods: the pre-Christian and Christian. Through summarizing information about the pre-Christian period is traced the emergence of certain traditions, which are embodied in the character of the Ukrainians and are expressed in their behavior.

It was concluded that most of the measures that the government uses to prevent crime are based on certain rules, principles, attitudes, traditions and customs, among such measures stand out general-social measures in crime prevention. Although they are not directly aimed at combating crime, yet are equally important in the safety activities as contributing to the education of the young, healthy, moral generation, and help minimize the impact of the factors that determine the crime. General-social measures are connected with different spheres of society, including economic, political, legal, cultural and educational. Traditions and customs occupy basic, fundamental place in the system of general precautions, because on their basis are formed the value orientation of public attitude to morality and law. They act as a intergeneration content of transferring experience and interpersonal relations on the basis of which is education of citizens, a culture and a national character of the people is based and the preventive measures are put into practice.

Key words: *traditions, customs, crime prevention, general measures to prevent crime.*